

Llevant

Quinzenari portaveu de l'Associació "Minerva,-Defensor dels interessos morals i materials d'Artá i sa Comarca

Redacció i Administració	Dels treballs publicats ne son responsables els autors	PREUS	Se paga
Quatre Cantons, 3 ✕ ARTÁ	NO'S TORNEN ELS ORIGINALS	ESPAÑA: Trimestre. 0'50 Ptas. Any. 2'00 »	a
Any I	Artá (Mallorca) 10 de Mars de 1917	ESTRANGER Doble.	la bastreta
			Núm. 6

Plagues del camp

Altra vegada se veuen es nostros tarongers invadits pes *poi rotx* i sa *serpeta* amb tanta abundancia com ara fa dos anys época en que tenguem sa sort de que s'invertissin el nostros terme part de sa cantitat, que per plagès del camp, mos cobra s'Estat espanyol.

De tothom son coneguts aquells insectes i per lo tant sa defensa que les dona sa corassa, un de forma redona com a cupinyó, i saltra de forma allargada semblant a una *coma* d'escriptura; a més, el viure demunt una porció de planta fa que resulti impossible l'atacarlos dins tots els seus magatals i per lo mateix que sigui difícilissima sa seva extinció.

Diferents son es medis de combatre aquestes plagues que tant de perjudicis ocasionen, sobre tot a n'els tarongers; uns son naturals i altres artificials.

Es primers son uns insectes del ordre *himenopters*, unes petites vespes, les quals n'el seu estat de larva, de cuquet, s'alimentan d'aquells altres perjudicials.

L'any passat se descobrí a l'illa de Madera una d'aquestes vespetes, que fa un trebal tan intens, que una sola destrueix del 40 al 60 p^o/100 del poirotx que viu dalt un taronger.

Provablement aquí no n'hi ha cap d'aquestes vespes, per lo tant seria mol convenient s'intentàs l'acimatació de sa de l'illa de Madera, i així, si se conseguia, tendriem el millor dels medis per destruir aquella plaga. Al entretant axó se fassi hem d'acudir a n'els medis artificials.

Aquests son d'atac directe; ferint ses parts des vegetal ahont fan es seu trebal de destrucció ja sigui amb líquits o be amb gasos.

Entre es primers hem vist recomanada per s'enginer D. Eduart Molina de la República Argentina, una recepta, amb la qual diu que va curar mes de 40.000 tarongers amb un any.

Aquesta recepta se compón de 6 kilos de farina de blat, 3 litres de petroli i 97 litres d'aigo. Se prepara, encalentint dins una caldera 50 litres d'aigo i cuant comensa a bullir, s'hi tira sa farina, la qual abans se desfà amb una petita cantitat d'aigo, doble des seu pes; se remena sempre seguit perque no fassi grum, fins que es ben cuit; se lleva des foc i se cola per un cedàs fi dins una altra caldera.

Llevonses s'hi posa el petroli, poc a poc i remenant sempre fins que s'hagi mesclat tot ben bé.

Es convenient posarla un dia de sol i un poc calenta, millor si es preparada des mateix dia.

S'empleen pulverisadors de pressió a fi de que es líquit quedi ben dividit i se donen dues o tres pulverisacions amb descans de un o dos mesos.

Axó està a s'alcans de tothom i ara es el temps més apropiat per aquestes operacions; a sa Caxa Rural hi ha pulverisadors que poren servir per practicar-ho.

Entre ses substancies gasoses tenim ja experimentada a n'els nostros poble; ses fumigacions per l'àcid cianidric.

L'experiencia demostrà es bons resultats de ses fumigacions, pero, si tenim en conta lo variat de ses habitacions d'aquests insectes l'eura, pomeres, garrovers, etc.) així com sa rapidesa de sa multiplicació, no trobarem estranya s'invasió actual.

Altre cosa seria si ses fumigacions se repetissen, perque si be es ve, que no s'estingiria per complet, en canvi se debilitaria molt y llevonses amb pulverisacions i un bon cultiu, ja que s'obre com més vida du més resistex, se conseguiria la seva localisació.

Vegent, idó, lo que passa creim que seria molt convenient se fessin per les autoritats i persones influents, les gestions necessaries, perque tornàs a fer

una passada pels nostros tarongers, sa brigada que fumigava amb l'àcid cianidric.

I per conseguir tot-hom els millors resultats possibles, es precis que es conraders, hi posin tot es trebal necessari, i no se repetesqui el cas de no porer fumigar un ort, per no haverlo podat convenientment es propietari.

JUAN DE BINIALGORFA

Cartes a un obrer

II

Caríssim amic: No podia esser de manco, casi ho hauria jurat qu'encara conservaves un calivet de s'amistat que de llarg temps mos unex, i dius en la teva, que si be't reserves es dret de refutar les meves teories, llegiràs amb gust tot quant te digui, ja per esser consells d'un amic intim, ja per tractar-se de questions socials de les que n'ets tan devot.

Jo sé que'ets un d'aquells qui sostenen que la *propiedad es un robo*, per aixó vui comensar avui per dirte lo que sent respecte de la *propiedad* i dispensem, si p'el contrari te dic que la *propiedad es un dret*.

Tots els sers qu'en el mon tenen vida, necessiten *apropiar-se* qualca cosa per viure, així ses plantes com ets animals. Ses plantes per ses rels *s'apropien* es principis de sa terra que les son necesaris, i per ses branques *s'apropien* substancies de s'atmósfera que se poren assimilar. Allà ont hi ha una branca o una rel no s'hi posa un altra, per tant, ets elements qu'una planta *s'apropia* no poden ser apropiats per altra.

Ets animals, instintivament cerquen lo que necessiten per s'alimentació; i per *apropiar-se* lo que les es necessari, se trasladen d'un punt a s'altra i trebaien per adquirir-ho.

Un animal no te *raó* per instint se fa *propietari*. Així, un aucell treballa son niu, el posseeix i ningú l'hi toca. Una cabra esbrosta una mata o una aritja i ses companyeres en lloc de disputar-li es seu menjar cerquen una altre mata, una altre aritja.

Sa vaca pastura dins un prat i ses germanes no li prenen ses erbes de devant sinó que van més amunt a cercar un altra pasturatge. Un aixam d'abeies te la *seva calera* i un altre aixam ni tan sols procura entrar aont no es *casseja*, i així van tots i cada un a la *seva propiedad*; que si haguessen de viure ets animals lluitant per cada mossegada que troben i prenent-se un a s'altra es estatges que amb llur instint industriós se construeixen, ses especies sucumbrien, de fam primer, per la violencia després.

Sentat aixó te dic que sa vida du la necessitat d'*apropiació* i que tots ets sers vivents s'han de subjectar a sa llei d'*apropiació* i qu'aquesta llei es necessaria, sinó l'especie que l'infringesca sucumbirà. Es per tant l'*apropiació* una llei de naturalesa una necessitat de s'organisme.

S'homo, necessita també apropiarse lo necessari per sa vida: així es primitiu, es seuvatge *s'apropiava* es fruit an a que arribava, s'animal, que cassava, sa cova aon amagar-se, es bastó que convertia amb arma, sa barraca qu'amb son trebal aixecava, sa soca que buidada per ell, li serveix de barca; i aixó no sols per ell, sinó que hu *apropia* naturalment, en cantitat necessaria per sa familia.

Mes avui, s'homo no sols viu amb sa familia, sino amb societat; per l'ajuda externa que necessita, es sent eminentement sociable. Estant en societat, treballa, s'apodera d'una cosa per son esforç i li diu *seva* i si un altra l'ataca per pendrer-l'hei, ell la defensa enérgicament. Si s'altra per sa forsa major el vens,

com tots els demés qui viuen en societat senten com ell es *dret de la propiedad* i s'injusticia d'aquella violencia li aiden i el defensen, i castiguen al qui per sa forsa s'ha apoderat de lo que no era seu.

Com es qui així pensen i senten son es més, amb sa reflexió natural, estableixen que no se pot privar a ningú de sa propiedad d'una cosa que necessita per viure o qu'ha adquirida amb son trebal o amb els drets seus. De manera que s'homo seuvatge per espontania manifestació de la necessitat, convé que la *propiedad es un dret* i defensa aquesta llei amb sa forsa bruta; ve després s'homo civilisat i aquest amb reflexió i conciencia, rahona i sanciona aquesta llei, i la defensa amb sos elements que la civilisació posa an el seu alcans.

Si a s'homo el priven de la propiedad conquistada p'el seu trebal, enginy e inteligencia, s'el priva de viure, s'el mata. Ell crea, ell forma, i lo format i creat per ell, es part del seu esser, es *seu*; atacar lo *seu*, es atacar sa propia personalitat, es una malifeta i es seus semblants de precis tenen qu'aidar-li a sa defensa de lo qu'es un dret adquirit. Si s'homo hagués de lluitar sempre per defensar dets ataca dels demés als objectes *seus*, qu'ell ha elaborats, no podria treballar, el mon no progressaria, tot restaria parat constantment. Per tenir temps i forsa p'els trebal qu'es sa bassa des progrés ha de tenir segur es fruit des seu trebal, que s'acte de fer *seu* al fruit del seu trebal se torni un *dret* i per tant que la *propiedad* sia un *dret*.

Amic meu, no te vui cansar més; he fet llarg. Refutem quant he dit si vols i pots, donem raons, i està segur qu'am aixó no ofendràs sinó que faràs content a ton amic que sempre t'estima

M. RIUTORT

Coses Nostres

Notes folklòriques

Per la molta extensió que donarem a la descripció de la festa típica de canostra dedicada a Sant Antoni de Janer o Abad, hem retrassat molt la continuació dels elements folklòrics corresponents al Calendari; així es que trobant-mos ja a dins el Marc, haurem de donar una mirada endarrera i publicar en primer terme els del *Santorat de Janer* i tots els corresponents an el Febrer.

Hem rebut cartes coratjoses d'amics nostres fent-mos algunes observacions sobre la publicació de aquestes notes folklòriques i en obsequi a ells, d'aquí en avant an es costat de cada un d'aqueis elements hei posarem el nom de la població balear aont es estat recollit, o posarem el nom de l'illa aont s'usa quant sigui d'us general.

Pregam al mateix temps an els aficionats al Folklore de les nostres Illes que llegendes aquestes notes, mos fassen avinent els elements qu'ells coneixin usats en els diferents pobles de Balears i que no citam aquí, i en correspondencia, publicarém a cada número unes *notes suplementaries* per donar-les a coneixer, i citarem els noms dels qui mos farán aquest obsequi als quals per endevant remerciám.

Seguiguem, idó, la nostra tasca.

Santorat de Janer

Dia 1

Diada de la Circumcisó del Senyor. Arreu li diuen dia de *Cap d'any*. A Artá i oltres pobles de Mallorca li deim *El dia del Bon Jesús*. Es Manuels fan festa.

Refrany: Qui no treballa en tot l'any
treballa es dia de Cap d'any

Mitjorn-Gran (Menorca)

En aquest dia les famílies se visiten i se feliciten mutuament amb aquesta expressió: *Qu' així com l'hem vist comensà qu' el vegem acabà.*

Dia 5

En la vigília dels Sant Reis a toc de vespres, no fa molts d'anys tota s'atlorea des poble acudia baix des campanar des convent, desde'l qual al repicar les tiraven confits a ferra pilla estira cabeis; ells creien qu' els reis arribaven llavor i los tiraven. Después s'obrien ses portes i entraven a veure es Betlem en el qual ja hi eren en figura. (Artà).

En aquest vespre se posen ses sabates an es balcó amb faves fordi, civada etc perque els Reis al passar a les dotze de sa nit damunt sos alts cavalls, les ho baratin amb juguetes, dolos i altres llepolies. (Artà).

Refrany: Fels Reis, una passa de veis.

(Mitjorn-Gran)

Aixo es, el dia s'es allargat un poquet.

Dia 9

St. Julià, St. Julià
Patró del qui se'n vá

Com a cansó burlesca cantam:

Sant Julià, Sant Julià
al aire se'n pujava
i mentres devallava
caigué dins un favà. (Artà)

Dia 17

Sant Antoni de Viana, Abad, o de Janer, advocat de bestia i contra foc.

Ja descriguerem la festa qu' Artà dedica al Sant.

Es poble sembla que té tanta familiaritat amb aquest Sant que li canta una partida de cansons burlesques. Ademés de ses que ja citarem an es núm 3, vetnetaquí unes quantes més.

Sant Antoni es un sant vell
el més gros que hi ha a s'ermita
ell mos dona posta frita
i coques com un garbell (Artà)

Sant Antoni i el dimoni
jugaven a trenta ú
el dimoni va fé trenta
i Sant Antoni trenta ú. (Artà)

Sant Antoni de Viana
dia desset de Jané,
venturós s'homo qui té
sa dona qui no l'engana. (Artà)

Sant Antoni gloriós
anomenat de Viana
envia-me un jove hermós
que venga de bona gana. (Mitjorn-Gran)

Refrany: Per St. Antoni, una passa de dimoni.
Vol dir qu' el dia ja s'es allargat molt.

(Mitjorn-Gran)

Ets atlots peguen foc a un tros de paper per un corneló, el tiren en terra i li diuen: *Un trusset per Sant Antoni i res pel dimoni*, i heu repeteixen tot el temps que crema, i creuen que en virtut d'aquestes paraules sempre en queda un trosset sense cremar.

(Mitjorn-Gran)

Dia 20

Sant Sebastià, Patró de Palma aont se fa gran festa.

A Artà diuen:

Per Sant Sebastià
es dia s'ha allargat un hora

Sebastià tu demà
tot lo dia feràs festa
des dematí fins al vespre
serà Sant Sebastià (Artà)

Dia 21

Santa Aínés.

Dita: Santa Aínés si du bon temps
ses vinyes aniran bé. (Mallorca)

Dia 22

Sant Vicens.

Dita: Sant Vicens si du bon temps.
s'hivern acabarà prest. (Mallorca)

Dia 25

La Conversió de Sant Pau.
Advocat contra la rabia.

Preocupacions

El qui es nat o batiat el dia de la Conversió de Sant Pau o també en la festa d'aquest Sant (29 de

Juny) o dins ses vuitades, te sa saliva bona, i cura mal de caixal amb so dit banyat de saliva. Altres diuen que tenen una creueta an es paladar i sa saliva cura de veri i de tot mal, poguent agafar un animal verinós sense esser picats per ell (Mitjorn-Gran).

Dins ses pedreres s'hi troben uns fòssils (dents de peix) i les diuen *llengus de Sant Pau*, atribuint-les propiedats curatives. (Mitjorn-Gran)

Durant la setmana d'aquest Sant se poden les vinyes

Cansó: M'han dit, perla preciosa
que de mi queixosa estau
cogmanau-vos a St. Pau
que no torneu rabiosa. (Artà)

Hem acabat el Santoral de Janer, i vegent com s'allarga la cosa, deixarem p'el número pròxim la part corresponent a Febrer.

Ali Bada

Històriques

1230

Lo que li succeí an el Rei En Jaume i an els seus en la conquesta del districte d'Artà

A la fi quedà elòs el pacte entre el mestre del Hospital i els sarraïns. S'entregarien al cap de vuit dies, que havia d'esser el dia del Ram, si els auxiliis que esperaven no venien; i come penyora i seguredat del contracte entregaren els fills dels deu homes més distingits que hi havia dins les coves.

L'exèrcit del Rei, que no estava molt ben aprovisionat, arribà dins aquelles seques planures marinenques a sentir falta de comestibles. Tant poc era el pá que arribaren a tenir, que el Rei amb En Nuno i cent homes que menjaven amb ells, hagueren de passar un dia, només amb set pans. S'altre gent del exèrcit s'enginyava menjant el blat torrat que havien deixat dins les alqueries els sarraïns. I el Rei diu en la seua crònica, prova eloquent de la religiositat d'aquells bons guerrers, que anaven a ella «demandar si gosarien menjar carn, e nos soltam los quen poguessen menjar». Ni les fatigues de la guerra ni els rigors de la penuria i de la fam consideraven bastant valedors per dispensar-los dels dijuns dela corema!

Un d'aquets dies d'espera surti don Pere Maça a recorrer aquells paratges veinats, i trobà una cova on hi havia devers cinc cents sarraïns. Demaná an el Rei que li enviàs auxili, i peleà dos dies amb balles, flexes i pics, fins que los rendí, i s'entregaren tots amb tot quant tenien.

Pasaren els vuit dies, i arribà per fi el dia del Ram. Sol exit, envià el Rei missatge als sarraïns diguent-los, que segons els pactes s'havien de rendir i entregar come catius aquell mateix dia. Contestaren ells, que volien complir exactament el contracte, però que havia d'esperar fins hora de tercia; amb lo qual vas estar conforme el Rei. Entrant hora de tercia començaren a devallar amb llarga processó formada per mil cinc cents sarraïns, carregats amb els vestits i joies que allà dalt tenien, i aon deixaven grans depòsits de blat i ordi que foren tots i vengeren ben bé pels cristians.

Així arribà a dos mil el número de catius que feren en aquesta eixida, i amb ells i amb els bestiar que havien prés, que arribava a deu mil vacas i trenta mil auveies, segons diu el Rei mateix en la seua crònica, se'n tornaren victoriosos i ben contents a la Ciutat.

Acabada la descripció d'aquesta feta, amb la qual quedà somesa la Comarca llevantina al cetre del Rei aragonès, volem fer notar la multitud assombrosa de bestiar que dins ella s'hi criava. Trenta mil auveies! No sé si a colcu extranyarà i considerarà increïble que dins el nostre districte hi hagués tantes l'auveies, però noltros, que també e-hu trobaven molt, hem de confessar, que després d'haver lletgit en l'obra de l'Arxiduc Lluís Salvador, *Die Balearen*, que de la rasa artanenca, *Artá-schaf*, que només, segons ell, se cria en les montanyes d'Artà i Capdera, e-hi havia 25.000 auveies, trobam molt natural i no gens exagerat lo que diuen tant la crònica del Rei com la del K. Marsili, aixó és que replegaren deu mil bous i trenta mil auveies.

Lo que si pot esser per ventura, és que la cria de bestiar, font principalíssima de la riquesa del nostre terme, ha decaigut per desgracia nostra, quedant així privats dels beneficis que mos donava tant la venta del bestiar com la seua llana, altre temps molt anomenada, i que amb la seua fabricació donava lloc a dins Artà a un gremi tant important i de tan bona posició com era el dels peraires o teixidors de llana.

Aixó és de lamentar i digne de tenir-ho en compte sobre tot els senyors i amos de les possessions de muntanya, aon tan bé s'hi criarien, com altre temps s'hi criaven, aquestes grans guardes de bous auveies i altre bestiar.

Bibliografia

Batalla de Reines

Hem estat obsequiats amb el drama en tres actes *Batalla de Reines* d'en Federic Soler (Fitarra) nova edició qu'acaba de publicar en son folletó el setmanari, polític, satíric i d'espectacles *El Xerraire* de Barcelona.

Aquest drama en vers es un dels millors d'en Fitarra el nom del qual, com a poeta i dramaturg del Renaixement de Catalunya es conegut per tot el qui hagi estudiat un poc l'història de la literatura espanyola. Fou premiat p'el «Centre de Lectura» de Reus en el Certamen de 1884.

Davant l'obra consta el dictamen de la Real Academia Espanyola explicant les causes que la decidiren a premiar-la, tributant a son autor els majors elogis.

Fa molt bé *El Xerraire* de publicar en folletó les millors obres del Renaixement literari català. En mereix l'enhorabona.

Segons se mos diu han comensat ja a repartir també en folletó el drama patriòtic d'Ubach i Vinyeta *En Joan Blancas*, obra que fou premiada en els Jocs Florals de l'any 1869 i les primeres edicions del qual estan ja completament agotades.

Mil mercès per l'obsequi

El Sr. Torrandell a Artà

Concert de piano

Poques vegades tenim aquí ocasions de poder fruit les bel·leses del Art en qualsevol de ses manifestacions, així es que la venguda d'un vertader artista es per noltros una extraordinària joia.

Com anunciarem ja en l'últim número, el passat diumenge mos capigué l'alt honor de poder sentir al distinguit concertista mallorquí D. Antoni Torrandell natural d'Inca, que a causa de la terrible tragedia europea se ven privat de fruit la gloria conquistada en la *Ville lumiere* i mos dona a noltros la satisfacció de poder admirar son art, sa maestria.

Vengué amb la seva senyora esposa alguns dies abans, essent galantment hostejats p'el culte propietari D. Antoni Cano Garcia, qu'es l'empresari del Teatre Principal d'aquesta vila el qual s'imposa tota classe de sacrificis per encarrilar al poble per la via de la cultura, i al qual devem tributar la felicitació mes entusiasta fentne també part, als qui li ajudaren a compartir les tasques de preparació, entre ells al mestre D. Andreu Ferrer.

Se repartiren prospectes i a les 5 i mitje en punt de la tarda comensà el Concert del Sr. Torrandell en el Teatre Principal.

Com l'art no està al alcans de les multituts i an els pobles sempre es molt reduït el número dels aficionats, ne s'esperava gran concurrència i sense poder dir que fou ple, superà al número qu'els organitzadors esperaven, donant reals elegants senyoretas artanques i algunes de Capdepera que vengueren expressament per assistir al acte.

Del Sr. Torrandell se pot dir que satisfé, mes, superà a lo que d'ell esperavem els qui feia temps que li rendiem admiració. Sense afectació, dominant per complet les pessas qu' havia d'executar, desenvollopà magistralment el programa, omplint a voltes d'emoció a la concurrència i a voltes subjugant-la amb la energia i nitidesa amb que sortia dels passatges mes difícils. En son programa hi hagué per tots els gusts, desde'l sentimental i romàntic fins al rumbant, esglaiós i fantàstic.

Tocà amb sentiment l'hermosa *Sonata en re major* d'en Mozart que recreà i atregué de cop a la concurrència; *La Gallina* d'en Rameau. *Estudio i Balada en la bemol* d'en Chopin foren executades sense decaïment, sense falses expresions i foren aplaudides del públic; pero amb quines pessas se compenetrà amb l'artista foren *Danza húngara* d'en Brahms, *Invitació al Vals* d'en Weber i *San Francisco de Paula andando sobre las olas* d'en Liszt que tocade amb gran maestria, amb una ben entesa conducció del ritme, ben so-

tengudes an els passatges de forsa, i voltades de l'ambient varonil que requereixen deixaren la concurrència comoguda, sugestionada i tributà al Sr. Torrendell una ovació entusiasta que se sentia ben guanyada.

Volgué també fer part al públic de les delícies del seu ingeni i donà a conèixer ses creacions *Capricho español*, *Minuetto caprichoso* i *Noche de primavera* que tocades amb el sentiment y gust de que sols son autor es capàs, foren fortament aplaudides.

Bon recort ha deixat aquí el Sr. Torrendell i no vament desde aquestes columnes, li repetim la mes coral felicitació.

Un filarmònic.

Perlòdics de camvi

Han visitat la nostra redacció dos confreres mes; el «Bolletí de l'Arqueològica Luliana» que se publica a Palma i el qual ha millorat molt desde 'l temps que no l'havíem vist. Va dedicat tot ell a l'illustre mallorquí Rnt Dr. D. Joan Binimelis, vegent entre les firmes, les de Mossen Antoni M.ª Alcover i D. Gabriel Llabrés.

L'altre es l'«Explorador Mallorquí» portaveu oficial de la Federació Deportiva-Catòlica-Mallorquina. Y per últim «Vida Llevantina» de Canet de Mar.

Agraïm i otorgam el camvi.

Per altra part deixam d'enviarlo a alguns confreres mes que mos han dat gat per llebra; això es, esperavem al menos serien decents i mos resulten pornogràfics a carta cabal. No los auomenam perquè coleu no tenga tentació de comprar-los. ¡A fora la pornografia que degrada als pobles i als individus!

Crònica

De Ca-nostra

Després de fer una dotzena de dies bons, casi primaverals, de nou s'ha posat asvalotat el temps, qu'es be de Mars. A estones fa un sol qui crema i altres fret, així vent, xuxi humitat, lo qual ocasiona moltes malalties especialment dengues, del que son pocs els qui s'en escapen. Junt amb tantes malalties de poca importància, la sanitat de l'atmosfera contribueix a agravar-se els qui ja sufrien de temps malalties de consideració, així es que aquesta es una de les quinzenes en que hi ha mes morts.

Els sembrats fan bona cara, principalment els cereals que pugen esponerosos a mes no porer. Però faves, qu'en general van també sanes, a rotlos comensen a tenir mal a causa de tanta humitat. Mai va be tot. Així es el mon.

Dia 25 s'obriren dos casinos nous, un de Can Porro i s'altre de can Martí Espinosa. Aquest durant la vetlada tengué la Banda de Música que dirigeix D. Antoni Gili, que hi donà una serenata. ¿Qué deu es- ser que s'en obrin tants de casinos? Ja'n tenim una vintena dins es poble. Es una plaga, això.

Dia 1 de mars al decapvespre morí repentinament sa madona Elisabet Grau (a) Melindra d'en Jaume Vives. Deu l'haja acuída.

Dia 2 vengué D. Antoni Torrandell, concertista que segons deim en altre part donà diumenge un concert al Principal. Vengué uns dies abans per preparar-lo i conèixer la població.

Segons diuen s'altre diassa hi tornà haver ratès per Son Maganer, trobant-se a faltar 14 botons d'or i una sobrassada. ¡Ja hu val!

Dissapte die 3 va ser sagramentat mestre Miquel Femenies, pare del nostre amic en Andreu, que persisteix dins la gravetat a pesar d'haver experimentat certa milloransa. ¿Que Deu li ajudi per la part que mes convenga!

Segons notícies s'ha fixat el dia 22 d'Abril per una manifestació i mitin que celebrarà aquí la *Lliga del Bon Mot*. Com encara no's saben detalls procurarem donar-ne en els números pròxims.

Necrològiques

Dia 27 del mes passat morí després de molt llarga i molt penosa malaltia D.ª Antonia M.ª Gili Nicolau madona de Carrossa, mare dels nostros amics l'amon Bartomeu i n'Antoni, a l'edat de 71 anys. Soportà amb gran resignació tan terrible malaltia, rebent els Sants Sagraments per ella demanats. En vida fou molt virtuosa i model de mares i esposes. Que Deu l'haja acuída al cel, i doni a son espos i fills, la resignació necessaria per soportar pérdua tan gran. Les acompanyam amb el sentiment.

Vida social

Minerva

El pròxim diumenge dia 11 aqueixa societat comensarà la segona tanda de conferencies que de temps enrera té anunciada. La primera nirà a càrrec del farmacèutic d'aquí D. Llorens Garcies Font que parlarà d'*Artà antic*. La conferencia tindrà lloc en el Teatre que en el carré de la Plassa tenen els *Obrers Catòlics*, a les cinc en punt del capvespre. L'entrada es en papeleta que se podrà recullir en el local de Minerva per tot el diumenge.

P'el diumenge siguent dia 18, en el mateix local s'anuncia una altra conferencia a càrrec del distingit merge D. Rafel Q. Blanes que parlarà sobre *Invents moderns*.

En el Museu d'aquesta societat ha ingressat un hermós exemplar de *Genetta Balearica*, vulg. geneta, qu'agafà el soci Pere Sancho; es esiat dissecat per la Comissió d'Historia Natural de la mateixa. Igualment ha ingressat una mostruositat d'una fuia de *Cactus opuntia* L., vulg. *Figuera de moro*, qu' es notabilíssima per presentar la forma d'una pinya de blat de les Indies.

En la secció arqueològica del mateix museu, ha ingressat una moneda romana que du aquesta inscripció: Max.

Ajuntament

Sessió de dia 20 de Febrer en segona convocatòria

En ella s'acordà:

- 1er Aprovar l'acta de l'anterior i la ratificació de l'extraordinaria de dia 18.
- 2^{on} Aprovar el patró de prestació personal del corrent any.
- 3er Que'ls recaudadors municipals presentin quant antes les liquidacions dels contes respectius.

Sessió de dia 25

En aquesta sessió s'acordà:

- 1er Aprovar els contes municipals de 1916, quedant a disposició del públic durant 15 dies, abans de presentar-los a la aprovació de la Junta municipal.
- 2^{on} Que de lo que hi ha dins sa caixa se pagui an el Tresor el total del primer trimestre de consums i lo que quedi se doni a conta a la Diputació.
- 3er Aprovar un recibo de 19'35 ptes, del Centre d'administració municipal, per impresos.
- 4^{on} Nominar el metje titular D. Guiem Blanes per les operacions del regoneixement i empelt de pigota dels mossos d'enguany i dels passats; i al sargent llicenciat D. Bartomeu Esteve Payeras per les operacions de midar-los.
- 5^{on} S'autorisà al Segretari perquè fassi totes les demandes d'impresos, enquadernacions, efectes timbrats i d'escriptori.
- 6^{on} Haguent alguns propietaris del carré de «La Escalera» proposat al Ajuntament pagar les obres necessaries per variar l'arrasant d'aquest carré, si l'Ajuntament ajuda amb sa prestació personal, s'acordà acceptar-ho.

Sessió extraordinaria del 4 de Marc

En aquesta sessió se va fer l'acte de declaració i classificació de soldats del actual reemplaç i revisió dels anteriors.

Sessió ordinària del dia 6 del mateix

En ella s'acordà:

- 1er Aprovar l'acta anterior.
- 2^{on} La disposició de fondos del present mes, i
- 3er Aprovar l'extracte d'acorts de l'Ajuntament i Junta Municipal presos en el mes anterior.

Religioses

Segueixen els sermons de Corema amb poca assistència els dies faners i bastanta els diumenges.

Dia 18 an el Convent se celebrarà la comunió de Terciaris a les 7 1/2 del mati i al decapvespre hi haurà la visita acostumada.

En la nit del 18 al 19 celebrarà vigília la Adoració nocturna, en sufragi de s'anima de D.ª Magdalena Femenias, (a. c. s.)

Dia 25 comunió general p'els Terciaris a les 7 1/2 i al capvespre la reunió mensual.

El dia 18 a la Parroquia s'hi celebrarà la festa de Sant Jusep amb ofici major i sermó.

Registre

Desde el dia 22 del mes passat fins al 7 d'aquest mes hi ha hagut:

Naixements

Nins: 2. — Nines: 2 — Total: 4.

Defuncions

Dia 27. — Antonia Maria Gili Nicolau, (madona) de 71 anys, d'afecció cancerosa.

Dia 28. — Catalina Sancho Cantallops (a) Corpa, de Tuberculosis pulmonar, 31 anys

Dia 2 mars. — Elisabet Garau Servera (a) Malindra, d'Assistolia, 62 anys

Dia 2. — M.ª Aina Ginart Ferragut (a) Monseriva de Enteritis crònica, 50 anys.

Dia 3. — Pau Piris Vicens (a) Mahonés de Pulmonia treumática, 35 anys.

Dia 6. — Antonia Sancho Lliteras (a) Capellera, de Grippe, 80 anys.

Total: homes, 1. — Dones, 5=6.

Coverbos

A un poble donaven funcions de sarsuela i an ets ensais sempre heí faltava un artista o s'altre. Es batle, a fi d'evitar-ho, prengué es determini d'anar-los a presència, anunciant qu'es qui no hi comparegués pagaria una multa

Arribà s'hora de s'ensai i comensat es preludi, es músich major esclamá:

— ¡Alto! Aquí heí falta un bemol.

— Argutzi, diu es batle girant-se tot d'un cop; ¿quem aquest bemol ara tot d'una i citel per demà a les onze a s' Alcaldia.

Entreteniments

Solucions als del número passat

A les preguntes: 1.ª Es colso. 2.ª Tres. 3.ª Un instrument de corda.

A les semblances: 1.ª Que duen bandes. 2.ª Que du creu 3.ª Que no té pols,

A l'endevinaia: Sa lletra m.

A la xarada: Capell.

Les han endevinades: Totes, ningú. Totes menos la xarada: M. M., En P. F. En Maganet, El sen Xoró, Un serveri condret, Un Serveri. Dues: En Juanet, de l'onso.

D'Avui

Preguntes

- 1.ª ¿Quina dona d'Artà es sa qu'ha xerrat m?
- 2.ª Quins són ets abres que no fan fruit ni fuies?
- 3.ª ¿Que's lo que jo teng i no té el Bon-Jesús?

Semblances

- 1.ª Amb a que s'assembla una criada a un que juga a tuit?
- 2.ª I un cotxo amb una arada?
- 3.ª I un martell a una figa?

Endevinais

A la garriga neix
amb l'algo creix
i per vila canta
la gran berganta.

Les solucions al número qui ve

Estampa d'en Amengual y Muntaner.—Palma.—1917.

GRAN COLMADO ARTANENC

===== d'en =====

GUIEM BUJOSA (a) Ganancia

ARTANENCs: No compreu res que no passeu abans per aquesta casa

Mai vos ne tornareu de buit, perque es sa que ven

MES BARATO I MILLOR

Comestibles de tota casta, lieors, dulees, galletes, etc., etc. : : : Grandiós surtit de Perfumeria

TOT A BON PREU

Aquesta casa te deposit especial del celebrat "ANIS TUNEL"

Fixau-vos be en sa Direcció:

PALMA, - ARTA

Aquí s'hi despatxen també els servicis de l'Agencia Bujosa (a) Ganancia (única Agencia) que serveix amb puntualidad i barato qualsevol encàrrec se li fassa per Ciutat pels altres pobles de Mallorca o p'es Continent

Despaig a Artá: Palma

Despaig a Palma: Estanc d'es Banc de s'Oli

EBANISTERIA MODERNA

===== DE =====

MIQUEL MOREY

Amb prontitut s'enllesteix qualsevol treball li encomanin

Mobles fins, de tots es estils p'el parament de casa

Especialidad en cordats de cadires a l'antiga

Pintats i dorats fins, de tots es gusts

Abans de casar-vos i abans de comprar a cap altra banda

passau primer per aquesta casa

Carré de la Parroquia - Artá

En la Llibreria, Papereria, i Centre de Suscripcions

===== DE =====

Ferrer i Sureda

Vos servirán en puntualidad qualsevol llibre o publicació

pogueu desitjar, manco les pornográfiques

A PREUS MOLT LIMITATS

SE VENEN TAMBÉ

paper de totes classes i tamany, llibretes, quaderns,

plecs, llapis, tintes i llibres escolars a la menuda i en gros

Notau be la direcció: QUATRE CANTONS, 3

FARMACIA

===== DE =====

LLORENS GARCIES

OBERTA A TOTES HORES DE LA NIT

* * * * * Vins i aixarops medicinals

Aixarops de cucs del Doctor Morey * * * *

* * * preparat amb erba cuquera d'Artá

Plassetta d'es Marxando

VI - VI - VI

DE SA DAVESA

Vins de Taula i Vins Blancs

A TOT PREU

a la menuda i en gros les ven

Mestre Arnau Caselles (a) Garamen

RECTE, 8 ===== ARTA